

lu
z-
jo
0.

o-
ni-
a;
ni-
se
je
ili
će
ile
st-
je

aš-
ru-
ili,
Na-

er-
da

za
ár-

Pridplata na cilu god 3. Cora; na pol god 1. Cor. 60 nov.; na četvrt, 75 nov.
Za Srbiju 30, 15, 7 1/2 Groša. Izlazi svake Nedjelje jedanput.

Pisma svakodnevna predmeta molimo na uredništvo upućiti.
Neprijateljima neprimamo.

God. II. U Kalači

U Četvrtak 29. Lipnja 1871.

Broj 26.

Velesinjenim Pridbrojnicima.

Stupili smo već u treći mjesec ovog četvrtka, kojim izlazi pridplata mnogima od naših poštovanih čitatelja. Po dužnosti — koja nas veže prema ovom Listu, kao čedo gorkim trudom rodjeno i dosada uzdržavano — molimo prijatelje našeg milog roda, da se za vrijeme pobrinuti, pridbrojnice sakupljati i pridplatu uputstvom poštarskim najlakše ovamo poslati dostojahu. Koji naše stanje poznaje, taj uvidja, da mi sve što u duši, srcu i posidu imamo na razvitak i probitak našeg milog roda virno žrtvujemo; al poklem svaki razboriti rodoljub i to uvidja, da su naše sile, bile one duševne ili materialne, veoma ograničene: za oto ne stidimo se očitovati, da bez revna roskog podpora zadugo iztrajati nećemo moći. Radi toga i opet molimo poštovane rodoljube, da nam pridplatnike sabiraju; a suradnike, da nas sa svoji spisi podpomažu. Mi ne smatramo sebe kao nenaknadljive, jel se nadamo da Bog nije ni za naš rod zaboravio, već buduć po svojem iskustvu poznajemo strašno tegobe svakog početka: bili bi radi samo donle iztrajati, dok se nebi pokazao muž na pozorištu koji bi borbu snažnijim silama priduzeo. Osićamo mi svakojako da nismo ovom podhvatu dorasli, i to žalostno gledamo, što lista barem oblik po sadanjem ukusu urediti a još manje prostor ovećati ne znamo. Al šta da činimo drugo, dok zaprike sile nadmašaju — već da bratsku pomoć ištemo. A buduć nam se Vila potužila da se stidi u vilajet jednokrlna izlićati, zato će mo je od 1-og Srpnja

misečno dvaput al na pol arku izdavati. Cina ostaje 3 fr. na cilu, 1 fr. 50 nov. na po, a 75 novčića na četvrt godine.

Uredništvo.

Šetnja po Evropi.

I.

Ko svit prolazi mnoge stvari čuje i vidi, dakle i nauči. Istina da je takva šetnja skupa, kojom se mogu samo mogućiji zabavljati. Al hvala ustavnom duhu koji je misao, rič, i pero slobodom nadario; hvala napridnom duhu koji je štampu, brzopis iznašao: sad se lipo možemo u sobi našoj sideć po svitu šetati, što se čini, viditi, pak iz svaćeg po nas koristan nauk sakupiti. Ta i tako sve ono što svit ukrasiva, i što ublaživa zamjeć se u onom mozgu, koji u sobi kod svojeg stola misli i razmišlja; iz tog mozga koji radja u sobi misli, proizlaze takodjer svi oni čini koji red društveni narušavaju, čovika grišno napadaju u crkvi u školi, u radionici u polju, i pomute mu pamet, pobune mu srce, da nevidi što je pravo, i ne osića ljubav i milosrdje.

Mi nećemo da osudjivamo nakanu ljudsku, nakloniti smo ovu pripoznati kao poštnu u svakom čoviku, koji u misli zadubljen kuje svoje osnove za ublaženje ljudsko; al poklem je naš evangjelski gospodin kazo, da nitko nemože drugi temelj postaviti, van onog kojeg je on po kršćanluku umistio: vira je naša tvrda, da svaki koji van ili baš uprotiv kršćanluka svoje osnove

una
100
inji
su-
aina
4 fr.
5 -
:-

ba-
0 n;
- 75
r. 60
- 79
n. -
Ku-
rajuć

30 n.
v. -
iz 90

aad 0.

niti. -
rimoto

snuje, ili bez plodan ili baš pogibeljiv poso diluje po čovičanstvo.

Svatko ako je u povistnici ljudskoj uvižban mora priznati, da je duh slobode samo po evanđelju uskrsnuo i društvo čovičansko nadahnio. Ipak od nikog vremena kojigod se liberalnim, slobodoumnim nazvati želio to je scinio : da se mora skršćanlukom ne samo podiliti, već upravo i oneprijateljiti. Otud težnja crkvi viru iz svakog društvenog i političkog odnošaja izgoniti, pod naslovom : crkvu od države, viru od znanosti razstaviti : ko da bi to stvari protivne, a ne posestrime bile; koda nebi istu jednu svrhu imale, t. j. razsvitlenje i ublaženje čovika; ko da bi jedna i druga radi toga ublaženja različita obćila imala, doćim i jedna i druga samo po umu i srcu triba i mora da diluje; koda bi jedna i druga iz raznog izvora proizlazila a ne iz jednog jedinog Boga, koji ako ne bi bio stvoritelj crkve i države, vire i znanosti, onda bi se rodilo dite bez oca i matere, što bistrog mozga čovik nikad neće povirovati.

Po našem mnjenju ljudstvo je na dvi strane razdijeljeno : jedni bi hteli uvik napridovati, a drugi uvik u uživanom stanju obstojati. Oni u svojoj težnji postanu strastveni, pak ne uvidjaju da muž od diteta postaje, i da se budućnost po sadanjosti radjati mora. Ako se u mah svašta po njihovoj volji nepritvara, gotovi su sve što je živo ugušiti, i sve što se po društvenom životu jako razvrižilo satrti i to sve pod naslovom : da su radi ublažiti ljudstvo. A drugi premda se boje : da će po priinačenju izgubiti ono što posiduju, dakle sridstvo života — bilo to u zemljištu ili zvanii — ni dlake neće da se pomaknu, i da popušte, gotovi svašta što se oko njih miče popaliti porušiti, samo da se tobože blaženstvo ljudsko nepokrene.

Od obadvojih imamo žali bože zadosta primera u crkvi i državi, na polju virozakonskom i zakonskom i znanstvenom : al u kraljevanju franceskom, nimačkom, ruskom, talianskom, i na garištu i stratištu parižkom tako su se ovi, obe vrsti ljudi ognjem i krvlju odlikovali da ih je mogo i najprostii čovik viditi, i oblik im u svoju pamtu neizbrišljivo urizati.

Da se oni što bi radi bili sve što postoji uzdržati, tako ne otežu, već priznaju : da pod suncom ništa neostaje u istom obliku, već da se kreće stepenice : ne bi mah oteli oni, koji se hvale imenom slobodoumnjaka, jel ne bi imali povoda druge označiti kao protivnike razborita napridovanja; al buduć slobodoumnjaci sebe kano jedine dobročinitelje ljudske svitu ukazivaju, zaoto ne samo medju onima dobivaju slidbenike koji se ne misle već i medju onima koji se misle, jel nikoji put i ovi dođu na tu misao : da se od uzdržatelja neće kakva promina izvesti ako se ta neće silom izvojevati. Uslid toga vidimo nikoji put medju buntovnicih i take ljude, koji silu ne smatraju za razborita vićnika. Razboritost

bi želila : da u sgodno vrime popuštamo, košto i to da se u sgodno vrime i zauztežemo.

DOMAĆI POSLOVI.

DELEGATIE.

Zbog malog prostora našeg lista ne možemo svake korake delegatia pozornošću pratit, samo kadkad moramo našu pozornost na njih obratit.

U ponediljak se počeli javne sidnice ugarske delegatie, dosada su samo odbori svršivali svoju gomilatu radnju obadve strane.

Znamenita je sidnica odbora austrijske delegatie za proračun, koja je držana 20 og Lipnja. U ovoj sidnici upita Giškra državnoga cancellara, kakvo je u obće političko stanje i u kojem se odnošaju nalazi Austrija prama Rusiji. Beust očitova, da su odnošaji napram inozemstvu vrlo dobri, a osobito oni naprama Nimačkoj posve prijateljski. Prama Italiji da se nalazi Austrija takodjer u najprijatnijih odnošajih; talijanska vlada sama je priznala, da se nijedna vlast nije u sadanjem težkom položaju talijanske vlade pokazala tako dobrohotnom kao Austrija. Medju Francezkom i Austrijom da neima takodjer nikakva nesporazumljenja; prijateljski odnošaji prama Englezkoj da nisu takodjer ničim poremećeni. Što se Rusije tiče, to da neima nikakva razloga bojati se kakve kolizije, a vist nikojih novina, kao da Rusija namirava prigovoriti ustrojstvu nutarnjih odnošajah austrijskih, da nije istinita. Odnosaji Austrije prama Rusiji da se nisu u posljednje doba ni najmanje pogoršali. Giškra se zadovolji s ovom izjavom.

TURČIN U BOSNI.

PIŠE —IKT— BOŠNJAK.

(Konac.)

IV. ŠKOLE.

Svih spomenutih nesrećah potražio klicu, nigdje ju neće čovjek naći koliko u ugnjetavanju moralnom naroda, ili zanemarenju obrazovanja uma čovječanskoga. Ova nesreća drži čovjeka u stanju brutalnom, a fizičnoj sili daje moć božansku proti zarobljenikom. Tim jedinim sredstvom Turska izvana cvate, a u nutarnjosti truležom se rasipa. Zato u duhu alkorana trsi se da nijedan podložnik dalje od nosa nevidi, inače bi zamanuo sikirom i podsjeko klicu barbarstva; što im neidje u prilog. Izbi-lja da se čovjek dade na put kroz Bosnu nijednu školu ne bi našo koja je uzdignuta na državnom trošku; a narod nebudać u stanju ni druge potreboće pokriti, htio nehtio red mu je pobaciti misao o školah.

Glas : da je porta namislila ovih uzpostavljenje, i nadzorničtvo pridati u ruke obćinah, ako se i obistini, što će se mučno dogoditi, ipak narod maloj se koristi nada i od toga koraka. Zašto? Pod imenom „Obćina“ devlet neće htjeti drugo razumiti izvan dotične medžlize — sudove —; a da bi ova i drugu smisao njih raztrubila, vilajetska vlada nikada drugo neće smieti razumiti osim rečene medžlize. Tko je se iole bavio politikom vilajetske vlade u Bosni, taj, nemogu vjerovati, da nije mogo doći i nato osvidočenje, koji smo već napried spomenuli, da navjek od devleta dva fermana — ukaza — dolaze glede iste stvari : i to jedan kao publični naputak, a drugi samu valiji — gubernatoru — poznat, kog mora i drugim znancom u tajnosti priobćiti, u komu, ako

da

re
o-e-
tuie
icino-
ra-m-
ve

jer

iz-
za-za-
ta-

saji

Što

se

na-
st-

tu-

ali.

dje

na-
ga-

noj

žom

pod-

rom

zbi-

kolu

na-

htio

nje,

tini,

risti

ina

žlizo

je prvi za boljak naroda, proglašuje se ništetnim, nevaljanim, i kao taki da se nesmie ni izpuniti.

Mnogim je poznata razpra medju konzulom jedne od zapadnih vlastih i Rušid pašom bivšim tada gubernatorom u Bosni. Oni zamoli posljednog da zaprosi u ime njega oblakšicu od devleta za narod, i to iz ime jedne samo stvari. Ovi poslušao i piše devletu; na što dodje povoljan ukaz, ali uz njega i drugi zabranjujući prvoga esekuciju. Nut imaš što i viditi! Zovne prositelja Rušid paša da mu prida ferman; ama mjesto onoga u komu daje narodu oblakšicu nezmotrenošću pruži mu pismo protivnoga sadržaja; i ovi kad već prinjuška cijelo pismo istom Rušid paša opazi svoju falingu, pa trgne pismo natrag s izgovorom da to pismo nespada na njega, — a da se je on privario. Eto bogme kreševa.

Indi porad ovakih uzroka narod će malu korist osjećati, kako reko, i od toga koraka, ako se ne bude svaki upliv međžliza sasma odstraniti, pa da narod svojevoljno izabere odbore za vrime. Jerbo bi vlada vilajetska istina proglasila strogost proti zanemarujućim roditeljima djece, kano taksiranje globe i zatvor kroz koji mjesec danah, medjuto to nikad izvršila ne bi u obziru školah kao što još davno pokušao, a do sad nestvori.

Odbori pako valjalo bi da uzmu kao kondiciju sine qua non opriti se razkolničtvu duha političkoga naroda dvaju vjeroizpovjedanjah, t. j. da kao sasma potrebito načelo stove: djecu zapadne i istočne vjeroispovjedi u zajedne škole, po mogućnosti, zbiti s tom klausulom: da dva katekete budu za dvije strane: što bi muslomanom veliki trun u oku bilo; a da svoju djecu šalju na zajedničko pohađanje školah sa hrišćani, nebi ih čovjek mogao ni s batinami natjerati.

U ostalomu glede daljne organizacije školah suvisno bi bilo ovdje govoriti, buduć, ako se u naručaj baci sreća te prigode, biti će mjesto shodnije o tomu zboriti — zato nek bude dosti.

Ti su uzroci, osim još mnogih nespomenutih, koji čine tursko gospodstvo nesnosljivim, i porad kojih narodi pod igom muslomanstva čute najveći ubitač fizični i moralni; te ako hoće stupiti u kolo čovječanstva valja da napnu sile, i da ga se otresu; inače sadašnjost, koju vrsnoća inih narodah upotrebljuje za garanciju svoga obstanka, neće na ličnost samih elemenatah turskim barbarstvom potištenih. Dakle valja da se jednoč uništi zujuća kriva misao: da je narod taj za robstvo samo stvoren; a dosti je obstajalo: plaćati harač, a podnositi svaki dan strah života. Nije vriedan narod da se narodom imenuje koji nije u stanju uništiti najveću, a kamo li trulu silu anarhije.

Svaki narod dužan se je dotle boriti za vlast koja ga ravna, dok ova nepostane štetna i ubitačna po njega, a poslje ista ga narav budi da slomi šibiku željeznog gospodstva, i brani slobodu kojom ga Svemogućii nadari. (Veoma radosno smo saopćili ovaj vrsni spis žalosnog stanja jadne raje u Bosni, i nek nam poštovani pisac dopusti nadu, da će nas više puta pohoditi; samo bi ga na to molili, da dozvoli svoje članke ne u jednoj svezi, već kao samostalne napisati. Ured.)

KUĆNI POSLOVI.

D O P I S I.

—ich. Z o m b o r 16-og Lipnja. Zakon naredjiva da županije po novom kako vele ustavnom duhu ustroje, i

tako se porodu one varmegje, koje će ministar nadahnjivat, pak će se po njegovoj volji micat. A poklem su veliki župani obćila ministarstva, zato su se glave peitanske mnogo trle da za svaku županiju nagode muževe, koji će njihov duh virno u se primat i taj pouzdano po županiji izdahnjivat. Bačka je morala im mnogo muke zadati, jel kako je lipe uspomene g. Mihajlović velikom sudu uvršćen bio, na sve strane su tražili muža na koga bi dostojanstvo velikog župana nametnuli. No što su ga tako teško mogli naći, tomu može biti uzrok što drugčie učeni Bačvani obćim poslovima svoja umitna ramena rado ne pomeću, ili što se valjada takvi muž nije pokazao, kakva je visoko ministarstvo iztraživalo. No kako je bilo da bilo, dosta je znati: da je 15-og Lipnja svitlu stolicu velikog župana slavne Bačke g. Mártonfya zasio i u toj po prisutni brojni sbornici veselo pozdravljen bio. Muž u Bačkoj kao odvitnik radi svoje promjivosti i umitnosti poštivan. U govoru s kojim se obćinstvu ukazao, očitovao je da svoje imenovanje smatra za proslavljenje demokratičnog načela, scineć da je on prvi koji je na ovo dostojanstvo bez povelje (lemeškog pisma) stupio, premda je već takog pridhodnika u g. Mihajloviću imao. Znamenito je što ga je g. Š. u ime Srbstva veselo slavianskim jezikom pozdravio — i svih Srba podporu izjavio.

Vićalo se o onom zboru koji će osnov novog ustroja izraditi i poklem i ovde ima dvije stranke, desna i lijeva, nikoji su želili, da 90-toricu, koji će se u zbor odabrati, medju strankama podjednako podile, ipak posli duže pripirke glasanje je odlučilo da će se od lijeve 30, a od desne 60 sbornika izabrati. Posli sidnice održan je banket — bolje rekuć čast u kojoj se svaki mogo pogostiti ako je 6 fr. položio.

Prid večer se svečana bakljada držala, kada je g. Széchenyi, varmegjski veliki odvitnik govorio i nadžupana pozdravio.

Aljmaš 19-og Lipnja. Na drumu koji vodi iz Subatice u Baju leži Aljmaš varošica 8000 stanovnika brojeća. Ovi ponajviše diluju polje u čemu tako su revni, da im nije lahko para naći, prolicem do kasne jeseni ustaju u 2—3 sata i rade do 11 sati, vrhu svojih 315 sesia. U okolišu silnu zemlju pod novce i napole obradjivaju. Istina da im srića nije uvik služila jel u godina 1860—70 mnogo su imetka pogubili zbog neplodnih godina, ipak se već oporavljaju. Većinom su Nijemci za kojima zauzimaju mjesto Bunjevci, koji su ovde starosidioci, a za ovima su i vrimenom i brojom Magjari. Radost je po svećenika vidit ih nediljom i poslanikom u crkvi, jel tu običajno napunjavaju, i bogoljubno se vladaju; dapače što je već žali bože na mnogi misti zanemareno, tu još mladež nauke kršćanske skrbno pohađja. Jedno je što im valja pridbaciti: da se sridnje dobo ulinilo pridike slušati, što ako bi tako ostalo, zle bi posledice imalo, jel bi im pamet se zamračila, a srce odrvenilo, a to bi za budućnost veoma pogibeljivo bilo, jel baš u ovih je ruku sav naraščaj, na koje budućii svit čeka. A kako se sije sime takva će biti i žetva. Škule miluju, i na te ne uztežu trošak, po zakonu ih spore, košto i učitelje premda obćina malo obćeg dohodka sabira, radi čega moraju ga izdimati pojedini, prama svojeg državnog poreza. Žali bože što ovo sve nemože se kazati i o Bunjevcih ovde stanujućih, jel uz sve rodoljubstvo valja pripoznati, da su od njih mnogi svoja zemljišta sbog nemarnosti pogubili; sad su oni radinji veoma dobri, na-

toliko da ih Nemci za svoje sluge ili nadničare radije nego svoje rodjake imaju, al pored sve nevolje koja ih je već sastigla, još mnogi nisu do razmišljanja dozri- ali, pak ne uvidjaju : da je to ona kužna bolest koja Bu- njevce tare mori i osiromašava, što svoju dicu ne uče, škole imadu svoje, al kad u nimačkih skulah dičica vriju, ovde se veoma lahko prividjaju, i ta neatost nije samo siromašnie već i imućnie okužila. Bože kad će svanut u mozgu bunjevačkom, da uvidi : da je za život dan, a mrak za smrt, a u srcu i pameti koja se ne naobražava zauzimaju maha tmine, u kojima može čovik tumarat al neće napridovat! Drugčie ovde su narodnosti u spora- zumnosti. Litine su dosta glavne premda su zbog zime i hrdje zaostale. Rodoljub.

RAZNE VISTI.

— U Parizu kako veliko samovoljstvo vlada, možemo otud dokučiti, da je posli zauzeća Pariza 400,000 ljudi pod kaznenu tužbu stavljeno. I ove nesrit- nice su taki ljudi okrivili, koji su to pod tim uslovom činili, da će im imena vlada zatajiti. Kad za koga srod- nici zapitaju, gdi je uzapćen, to se ne zna dati odgovor, da li je u Parizu ili na drugom mistu. Ovo je nečovini postupak, kojeg ni najveći zločinci ne zaslužuju, a kamo li politički ustanici iste krvi.

— Iz Bruselja javljaju, da je povodom pa- pine 25 godišnjice neizmerna množina svita prolazila gradom. Mnogo crkva i drugih kuća bilo je razsvitljeno. Ali u veče bilo je i protipapinskih manifestacija. Sveti- nja prolazila je pivajuć po sokaci i razbila je nekoliko prozora na razsvitljenih kućah, šta više, puk se tako raz- jario, da ga je vojništvo prisiljeno bilo raztirati.

— O društvu „International“ koji smo prijaš- nje nedilje potanko i mi opisali, nikako neće da svit u čuti. Sad su već i uprave u velesilama naumili, da će protiv njega zajednički postupat i di se god pokaže od- mah ga ugušit. „Internationala“ sridetočni odbor u Lon- donu izdao je jedan proglas, u kojim pozivlje svoje čla- nove na novo oružanje. Ovake se proglase izdaju i u francuskoj varoši, Lionu.

— Novine su raznosili glas, da se Klapka bivši magjarski general u Berlinu sasto s Bismarckom te su divanili o budućnosti Austro-Ugarske. Al sad se Bis- marck bečkom poklisaru u Berlinu izjavlja, da s takom osobom kao Klapka štogod povireno nije mogao divanit, koji je taki ko trubje. No slavni Klapka generalu i tebe lipo hvale!

— Nimačke novine pišu, da je biogradska vla- da u namiri srbskog kneza prisilit da svoje misto ostavi, i to jednim ruskim knezu ponudit. No ovo bi vrlo od ve- likog značaja bilo, ali je veoma sumnjivo.

— Troši, kome je prigodom rata pruskog bran- stvo Pariza povireno bilo, prid zakonodavnim tilom tako se izrazio, da je pariški krivni ustanak i pruska vlada podpaljivala. Pa je to čudnovato, da o ovoj okrivni pruski najnadležniji listovi gotovo sasvim čute.

— U Bugarskoj tajna narodna uprava izdala je jedan proglas, u kojim se Bugari pozivlju na očajani ustanak, da se izvojeva potpuna samostalnost Bugarske. Svaki, koji u ustanku učestvovat neće, smatraće se kao izdajica. — A „Crnogerač“ neizbrojne visti donosi o

očajanom stanju Hercegovine i Bosne, koje kad štijemo, ako se nam srce nije odrvenilo, grozno moramo zaplakati. I zaista s ovim povodom „Vidov Dan“ iz svog dubokog sna probudjen, odvažno pozivlje srpsku vladu i Srbe, da je već skrajnje vrime dušmanskog turskog vladanja se oprostiti. Bogme, lako se može dogoditi, da će tinjajući plamen istočnog pitanja na balkanskom poluotoku naje- danput buknuti.

— Ministarstvo austrijsko s Česima se ko- načno namirilo, al s kakvim načinom, o tom još ništa ne znamo. Velika je nada, da će se to isto i s Poljacima sgoditi.

— Sabor hrvatski, koji je do 3-eg Srpnja bio odgodjen, na novo su odgodili do 20-tog Rujna, i to radi toga, da se na saboru i Vojna Krajina zastupa. Brojni odnašaj, u kome stranke pri svršenom izboru medju so- bom stoje, izlazi ovako : izabrano je 50 poslanika, koji narodnoj, 13 koji vladinoj i 2 koji starčevićevoj stranci pripadaju.

— Ministar Gorove svoje je misto Ljudevi- tu Tiszi, bratu Kolomana, ustupio. S ovom prilikom i poslidnji član je izišao iz ugarskog ministarstva, koji je imo svoju prošlost i značajnost. Sadanji članovi ministar- stva ništa ino nisu do prostih zvaničnika, s kojima Andrašya neograničeno razpolaze.

— Prošle nedilje smo označili, koliko je pariška buna štete učinila : oko 800 miliuna franaka. A tu nisu bile uračunane javne sgrade, kojih uništenje iznosi do 132 miliuna franaka. Bile su i take sgrade, koje su sa- me oko 30 miliuna franaka koštale ko na primer pariška varoška kuća.

TRGOVINA I OBRTNOST.

Cinjenik peštanski 24-og Lipnja. Vuni stoji cina kao prijašnje nedilje. — Svinji 24 $\frac{1}{2}$ —26 $\frac{1}{2}$ n.; 26 $\frac{1}{2}$ —27 $\frac{1}{2}$ nov. — Mast sa sudom 34 fr.; brez suda 32—32 $\frac{1}{2}$ fr. — Slanina 28—29 fr. — Šljive iz Bosne 11 $\frac{1}{2}$ fr. — Pekmez 8 fr. — Sočivo 4 $\frac{3}{4}$ —7 fr. — Gra- šak 5—6 fr. — Grah bili 4 $\frac{1}{2}$ —4 $\frac{3}{4}$.

CINA RANE. Pešta, 24-og Lipnja. Čisto žito ba- natsko : 83 fnt. 5 fr. 60—70 nov. 87 fnt. 6 fr. 20—30 n.; — tisansko, peštansko, stol.-biogr. : 83 fnt. 5 fr. 65—75 n. 87 fnt. 6 fr. 25—35 n.; — bačvansko : 83 fnt. 5 fr. 60 —70 nov. 86 fnt. 6 fr. 10—15 nov. — Raž 78—79 fnt. 3 fr. 75—80 n. — Ječam 68—70 fnt. 2 fr. 90 n. — 3 fr. 40 n. — Zob 43—45 fnt. 3 fr. 84—93 n. — Ku- kuruz, požunac 82 fnt. 3 fr. 55—65 nov. — Proja 82 fnt. 2 fr. 55—65 n. — Uzimajuć fnt. polag djumr. maže.

Baja, 24-og Lipnja. Čisto Žito : 83 fnt. 5 fr. 60 n. Napolica 78 fnt. 3 fr. 60 n. — Raž 76 fnt. 3 fr. 20 n. — Ječam 66 fnt. 2 fr. — Zob 44 fnt. 2 fr. — Kukuruz 90 fnt. 3 fr. 20 nov., sve po požunac.

Visina vode dunavske.

Pešta 26-og Lipnja 11' 1" nad 0. Požun 25-og Lipnja 10' 9" nad 0.

Poruke uredništva.

Pešta : Z. Kad za ugodno nadjemo. — Bajmak : M. Pismo ćemo upotribit. — Subatica : Š. Drugi put.

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

MOJE RUŽICE.

Cvitite mi moje drage,
Mile moje ružice;
Cviteć uz mirise blage
Bajte sve okolice.

E toli ih ljubeznika
Milinom napojeni,
Ki u lica rumenika
Jesu vam zatravljeni!...

Ljuven vitrić kroz večere
K vami čezneć dolazi,
I krilašca svoja pere
U mirisi priblazi.

Sjajni misec uslid gizde
Kad po nebu zapliva,
Nad vas sive svodi zvizde
I rosicom poliva.

A sunašce čim ograne
S jarki zraci zasiva,

Pri ljubavi žarnoj plane,
Pa rosicu sciliva.

Ta i leptir krilozlatni
U pridragoj zabavi,
Zlatan sanak i prijatni
Na cvitih vam boravi.

Ta i ljubna revna pčelca
Kad naumi meda krast,
Napaćne vam zlatna perca
Ah! s njih crpi samu slast...

Cvitite mi moje drage,
Mile moje divice;
Cviteć pored čudi blage
Mile ste mi ružice.

Cvitite mi ljubezljive,
Mile mi ljubeznice,
Te razvite na cilive
Rumene vam ustnice.

Jukich.

MILANA HISTORIČNA PRIPOVIDKA ZA MLADEŽ I ZA RODITELJE.

OD NIKOLE GJORGJEVIĆ VUKIČEVIĆA.

VI. UGLJAROV STAN.

(Produženje.)

Milana i Ljubica krenu se na put u divlju skoro neprohodnu pustinju. Najpre su čitav sat išle kroz šumu. Na to dodju do jedne velike s mahovinom obrasle kamenite stine uz koju se uzacka putanja u vis podiže. Dugo je vrijeme prošlo, dok su se po ovoj stazi gore uspužale. Došavši do vrba, uzka stazica vodila ih je mimo strašne provalije, koja je s jedne i s druge strane pokraj njih zijala. Malo čas počne se staza niz goru strmenito savijati. Milana pogleda gori, i jedva mogaše između gorostaznih stina malo vedra neba ugledati, sa užasom zapita ona svoju drugaricu: „Kuda me vodiš Ljubice, meni se čini kao da nikad kraja neće biti ovaj strašnoj provali.“ Tek što ona ovo izgovori, al najedanput između stina ukaže se mala jedna dolina, koja je nalik bila na cvituću vrtao.

„O kako je tu prikrasno! — poviče Milana, — meni se čini kao da dolazim iz pustinje u zemlju obećanu.“ Pogled na ovu dolinu doista čini te joj odlane srđcu, i u duši njenoj porodi se sladka nada, da će Bog na isti način kraj učiniti stradanju njenom, i da će ju po strme-

nitoj stazi beda i nevolja dovesti do prave i savršene sriće.

Usrid doline, koja prid njima ležase, stajala je ugljarova kuća, okružena lipim voćkama, koje su cvatati počeli. Bistri potočić tiho je pokraj kuće žuborio. Sva dolina bila je travom i raznobojnim poljskim cviećem izpunjena. Visoke planine i drva, koja u naokolo bijahu, branile su ovu dolinu od velikih vitrova, te se s toga ovdi proliće svagda pri počinjalo, nego na drugi misti. Na livadi paslo je nekoliko krava, a po šikarju na brdima brstile su nestašne koze. Pleterom obgradjeni vrt pokraj kuće pun je bijo svakovrstna zelja za kuću. U jednom uglu vrta ovog bijaše Markov pčelnjak s košnicama, i pčele brujahu okolo košnica. Prid kućom čeprkahu kokoši, a golubovi sav krov kućnji prikrlili bijahu. Milana udje u sobu i onako umorena siđne na drvenu klupu. Soba je bila vrlo čista, i kroz male čiste prozore bijaše prikrasni izgled po svoj dolini.

Bilo je baš podne. Ugljarka je u kujnji ručak gotovila. U onaj par kad je Milana s Ljubicom došla, otišla je bila ona u vajat rad brašna. Vrativši se odatle u kujnju čuje razgovor u sobi, i dodje na vrata, da vidi ko je. Opazivši Milanu pomisli da im je u pohode došla, i vrlo se obraduje toj srići, pa ju najučtivije pozdravi i pridusritne, no još se većma ožalosti, kad čuje za nesrećni slučaj, koji se u zamku dogodijo.

Pri svem tom što je i sama plakala, tišila je ona svoju gošću kako je najbolje umila. Naposlidku joj rek-

ne : „Milostiva knjeginice! Ovu kuću i sve što mi imamo, poklonijo nam je vaš svitli roditelj, sve je ovo od sad vaše. Vi ste u svom dobru i kod svoje kuće. Ostanite ovde kod nas, dok vam blagi Bog dobrog roditelja vašeg i vaš dvorac nepovrati. Mi vam međjutim svi ovdi na uslugi stoimo.“

Milana tronuta ovim ričma rekne : „O Bože! kako je to dobro, kad u nesrići na dobre ljude naidjemo. Ja vam od sveg srđca zafaljujem na ljubavi koju mi ukuzujete. Sad vidim da se svako dobro, koje čovik čini, stroku vraća. Moj je otac u slavi svojoj i u bogatstvu svom niko malo dobro vami ukazao, a vi mene jedinicu njegovu u najvećoj nuždi ovako lipo k sebi primate.“

Ugljarka otidje u kujnju da oko ručka pogleda, a kći joj postavi stol sa bilim čistim trpezom i donese tanjire kašike, noževe, viljuške, ali je bilo ujedno i najčistije, a čistota u kući više vridi, nego skupocina sjajnost i bogatstvo. Do malo časa ručak bude na stolu, i domaćica se izgovaraše što s boljim jilom u hitosti nije mogla služiti. „Danas mi je reće prvi put u životu teško, što smo siromasi i što ovdi u samoći živimo.“

„Draga moja Smiljo! — odgovori joj Milana — vi neznate kako ste srićni u svome siromaštvu. Vaše je jilo zdravo i vrlo ukusno, ali vi imate porkaj toga još miran i pokojan život. Ovdi u vašoj krasnoj dolini vlada najveća tišina, i vi tu s znojem truda svoga bezbrižno živite. A naprotiv velika gospoda, što po dvorovi i gradovi žive, imaju mloge brige. Znaće kako je moj dobri otac gotovo nepristano u ratovi bijo, kako smo mi u strahu živili, da mu se kakvo zlo nedogodi, i kako je on sada prošao. Budite dakle zadovoljni i zafalite Bogu, što vam je dao da živite u ovoj ubavoj dolini, gdi umisto bojne trube slušate umilno pivanje ptičica. Ja bi rado sav život moj ovdi u samoći provela, samo kad bi tu i moj otac bijo.

(Slidi.)

O ZDRAVLJU.

(Produženje.)

Pa ako je dojlja kod diteta toli važna netriba virovat, da je dadilja manje pozornosti vridna. Njoj pridajemo u ruke jedno dite — u kom se tilo i duša razvija, i to svakog časa, a nitko toliko vrimenta s ditetom ne provadja ko dadilja; vidno je dakle, da ta mora biti taka osoba, na koju se mati pouzdano može osloniti.

A poklem tu ništa drugo nemože osigurati, već samo strah i ljubav božja, zato matere kad biraju dadilje, ako su te starie primotriće njen, ako su pak mladje njihovih roditeljah život, pa će onakoj svoje dite povirit, koja je pokazala : da se Boga stravi i izkrnjega ljubi. Ono što je u sebi prokletu, samo pokaranje po svitu širi; dakle komu se ćudoredni otrov u srce uložio taj isti i u nevino ditešće uliva, što je tim opasnie, što mladjana duša, dok se pamet nije razabrala, sve podjednako i zlo i dobro u se prima : tako misto sedam darovah Duha Svetog ulivaju se i uzbudjavaju se u ditešćetu sedam glavnih grihah, a gdi je duša pokvarena tamo je teško zdravom ostati i tilu. Take dadilje u kojima se ćudorednost pomutila, košto i matere koje su virnost prama muža izgubile srčbu zlobu mržnju, ako ih je taka uzbudila, na kome je nesmiju izkalkiti, to ju svrhu nevina diteta izliju, pa ga trzaju lupaju

gnjuraju i tako glavu ruku ukrste ukvare. — Dite plaće al ne zna kazat šta mu fali, u mladjanom tilu svašta se friško podmladjiva i tako ostane dite kljakavo koje je zdravo rodjeno.

To zna svaki čovik da je u diteta time vridovito, koje zato valja kod diteta brižljivo pokrivat, radi toga već bi svećenikom tribalo na to babice i kume opominjat, i ne dozvoljit : da se glava novorodjena čeda sve dogod se krštenja obrede neizvrše otverena drži na što nije potribe, buduć kad glavu valja svetim uljom pomazat, ili baš krstit, onda se kapica lako može skinit. Al žali bože što i svećenici malo se o tom brine, već kad triba glavu pomazat, kako se ogoli glavica, ta sve do svršetka otvorena ostaje, a na više misti ni ona krštena voda zimi ne sprema se na vruće misto, već se oledenjenom dite krsti, to je sve od svake strane neatost. Sveta Majka crkva je brižljiva mati, koja neće da se radi božje službe naše zdravlje poremeti. A poklem je haljina ne samo zato na čovika postavljena da se ćednost ne smuti, već i zato : da se proti škodljiva upliva zime ili žestine čovik obrani, zato je lasno prid svakim čovikom razmatrajućim, da onu haljinu koju na polju upotribujemo, nevalja zimi i u vrućoj sobi na sebi držati. Ako dakle dite zamotano ostane i u sobi, pa ga tako na polje iznesemo, mora ozebsti, jel mu se tilo u sobi pod vrućom haljinom podparilo, i zato ma je u kaku haljinu umotano bilo ako se u toj iznese ozebe. Ospice i aspa mnogo dice umori, i to ne zato : što bi valjada te bolesti vanredno po dicu nužne bile, već sbog toga : što znake taki bolesti nepoznamo i dite, dok ga bolest nesavlada, uvik po zimi trčati puštamo i ono što bi tribalo da se na koži izda, baci se na nutarnja pak tako ditešće umori. Isto tako se sgadja kad dite priboli, to se nećeka da osnaži, već se pušta da po volji na zimu izlazi, kojim načinom bola, koja se nije iz tila još sa svim izgonila, povrati se natrag, i nutarnja napane pa dite umrtvi; ako pak neumre a ono ostane kljakavo, jel kad se ospice ili aspa neliči i dite kako bi valjalo nećeva se, kako to razum naredjuje, baci se bola na time, na oči ruke ili noge, pa tako se bogalj načini. Dite štogod vidi za tim se masa, i kako vidi napreže se isto tako činiti, dakle pozornost dadilje triba da se i na to svraća, kako dite hoda, s kojom rukom se za ćeg laća, jel dite na svašta valja učit i naviknjivat.

A buduć da dite kad se od sise odbija i brani valja, to je potriбно i to znat s čime ga valja hraniti, što ponajviše i znadu matere, al to neznadu matere, da nije slobodno žvakat, i tako iz usta svoje ditešće hranit, to je običaj koji se nemože zadosta okarat, jel leglom služi mnogima bolestima koje krvcu mladjanu okuže. Kruh je svakdašnja čovika rana, al ne tako košto navadno ponajviše siromašnii čine : da kad god dite zaplaće, oma ga sisom, jel komadom kruha tiše. Dite nezna razloga, al taj mora mati poznavat; ni gusku koju gojimo nepristano nekljukamo, a dite naravno nise zato rodilo, da ga gojimo, već jilo služi na uzdržanje života; dakle škodljiv je običaj : koji se tim uvik ratosiva plaća : da dite kljuka. Ovim načinom criva napriduju većma nego druga uda tila pa trbu narazte, da ga siroto dite jedva vakari, zakotu se gliste pa se dite mori i kori dočim ni krivo ni dužno nije već nebrižljiva ili neuka mati ili dadilja. No na to valja vrlo paziti, jel tu je leglo i onih bolesti koje se iz šuljevah izvijaju.

(Slidi.)